

پاداش‌های دنیوی و اخروی (بررسی مقایسه‌ای از منظر قرآن)

فرزانه سبحانی چگینی

۱۴۰۰

پاداش های دنیوی و اخروی (بررسی مقایسه ای از منظر قرآن)
فرزانه سبحانی چگینی

ناشر: انتشارات جامعة الزهراء
نوبت و سال چاپ: اول / بهار ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
چاپ: کوثر
قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۷۵-۴۲-۳

ارتباط با ناشر: قم، جامعة الزهراء
دفتر انتشارات: ۳۲۱۱۲۵۴۴-۹۸۲۵+
فروشگاه کتاب: ۳۲۱۱۲۲۳۶-۹۸۲۵+
دورنگار: ۳۲۹۲۵۱۱۱-۹۸۲۵+
وبگاه: Eshop.jz.ac.ir | ایمانامه: Pub@jz.ac.ir

سرشناسه:	سبحانی چگینی، فرزانه، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور:	پاداش های دنیوی و اخروی (بررسی مقایسه ای از منظر قرآن) / فرزانه سبحانی چگینی.
مشخصات نشر:	قم: جامعة الزهراء، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری:	۱۷۲ ص. ۲۱/۵×۱۴/۵، س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۶۵۷۵-۴۲-۳
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	ثواب و عقاب -- جنبه های قرآنی
موضوع:	Reward (Theology) -- Qur'anic teaching
موضوع:	ثواب و عقاب اخروی -- جنبه های قرآنی
موضوع:	Future punishment -- Qur'anic teaching
رده بندی کنگره:	BP۱۰۴
رده بندی دیویی:	۹۵۱/۷۹۲
شماره کتابشناسی ملی:	۷۵۱۱۷۵۷

بشر از آغاز آفرینش با کوله بار بی پایانی از پرسش ها، همواره در پی دانستن بوده و با همه تلاش های ستودنی، سرشت عطشناکش هیچگاه سیراب نشده است. علم و دانایی، حقیقت مقدسی است که انحصار در هیچ حصاری را بر نمی تابد و از این روست که بانوان با مسئولیت های سنگینی که بر دوش داشته اند، افزون بر پروراندن اندیشمندانی والامقام، خود نیز درهای بی شماری از علوم مختلف را گشوده اند.

در این میان انقلاب حیات بخش ایران، در پرتو آموزه های دین مقدس اسلام و اندیشه های تابناک امام راحل علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام، افق های جدیدی را پیش روی حقیقت جوان، نمایاند و جامعه الزهراء علیها السلام یکی از بزرگ ترین دانشگاه های دینی جهان را تجلی گاه استعداد پویای بانوان در عرصه های گوناگون معارف ناب اسلامی و شاخه هایی از دانش های بشری بنیان نهاد.

طلاب و دانش آموختگان این نهاد مقدس نیز در اندک زمانی توفیق یافتند دوشادوش دیگر اندیشوران و صاحبان قلم، گلستان علم را با خلق اندیشه هایی نو بیارایند و تحسین دیگران را برانگیزند.

انتشارات جامعه الزهراء علیها السلام در راستای نشر آثار ارزشمند و تأثیرگذار، بر آن است تا آفریده های گران سنگ اندیشمندان فرهیخته را در قالبی نیکو، پسان چراغی فروزان در عصر تاریک جاهلیت مهاجم غرب، به نسل نو پیشکش کند؛ بدان امید که مشعل تعالی، پرفروغ تر و قلب نازنین امام عصر علیه السلام شادمان گردد.

نوشتار پیش‌رو اثری ماندگار از سرکار خانم فرزانه سبحانی چگینی است که ناشر از خداوند مهر برای نگارنده گرمی و همه سرورانی که در آماده‌سازی و نشر این اثر همیار بوده‌اند، پاداشی درخور آرزو می‌کند و پیشنهادهای و نقدهای سازنده اربابان معرفت را با آغوشی باز پذیراست.

انتشارات جامعة الزهراء

بهار ۱۴۰۰

www.ketab.ir

فهرست

۱۱	 مقدمه
۱۵	 فصل اول: مفهوم و حقیقت پاداش
۱۵	 مفهوم شناسی
۱۵	 ۱. واژه ثواب
۱۵	 الف) مفهوم لغوی
۱۶	 ب) مفهوم اصطلاحی
۱۸	 ج) کاربردهای واژه ثواب در قرآن
۱۹	 د) واژه های هم خانواده واژه ثواب
۲۱	 هـ) واژه های مترادف با واژه ثواب
۲۱	 یکم) واژه اجر
۲۱	 الف) مفهوم لغوی
۲۲	 ب) مفهوم اصطلاحی
۲۳	 ج) کاربرد واژه اجر در قرآن
۲۴	 د) واژه های هم خانواده اجر
۲۴	 دوم) واژه پاداش
۲۴	 سوم) واژه جزا
۲۴	 الف) مفهوم لغوی
۲۵	 ب) مفهوم اصطلاحی
۲۶	 ج) کاربرد واژه جزا در قرآن

- ۲۶..... (د) هم خانواده‌های واژه جزا در قرآن
- ۲۶..... ۲. واژه دنیا
- ۲۶..... الف) مفهوم لغوی دنیا
- ۲۷..... ب) مفهوم اصطلاحی
- ۲۷..... ج) واژه دنیا در قرآن
- ۲۸..... (د) واژه دنیا و واژه‌های هم خانواده آن در قرآن
- ۲۸..... ۳. واژه آخره
- ۲۸..... الف) مفهوم لغوی
- ۲۹..... ب) مفهوم اصطلاحی
- ۲۹..... ج) کاربردهای واژه آخره و واژه‌های هم خانواده آن در قرآن
- ۳۱..... حقیقت پاداش
- ۳۱..... ۱. قراردادی بودن پاداش
- ۳۲..... الف) تعبیر اجرو جزا
- ۳۳..... ب) تعبیر خرید و فروش
- ۳۴..... ج) تفاوت میان کارهای خوب و بد در اجرو جزا
- ۳۴..... ۲. تکوینی بودن پاداش
- ۳۴..... الف) تبدیل خود اعمال به پاداش یا عذاب (عینیت عمل و جزا)
- ۳۵..... ب) حضور اعمال در قیامت و مشاهده آن‌ها توسط انسان
- ۳۶..... ج) برگشت کامل اعمال انسان (توفی)
- ۳۹..... فصل دوم: پاداش‌های دنیوی و اخروی در قرآن
- ۴۰..... پاداش‌های دنیوی در قرآن
- ۴۱..... ۱. پاداش‌های معنوی در دنیا
- ۴۱..... الف) تقویت ایمان
- ۴۲..... ب) شرح صدر
- ۴۳..... ج) حیات طیبه

۴۴	 حکمت و علم
۴۴	 (ه) تشخیص حق از باطل
۴۵	 (و) آموزش گناهان، اصلاح کار و رسیدن به آرامش
۴۸	 ۲. پاداش های مادی
۴۸	 (الف) رزق گوارا و نزول خیرات و برکات
۴۹	 (ب) نجات از سختی ها و بلاها و پیروزی و غلبه بر دشمن
۵۱	 (ج) محبوبیت اجتماعی
۵۱	 (د) جامعه صالح
۵۲	 (ه) قدرت و حکومت
۵۲	 پاداش های اخروی در قرآن
۵۲	 ۱. پاداش های روحانی
۵۲	 (الف) رضایت الهی و محبت خداوند
۵۵	 (ب) امن و امان و آرامش وجدان
۵۶	 (ج) احترام ویژه از لحظه ورود به بهشت
۵۷	 (د) نشاط فوق العاده درونی
۵۷	 ۲. پاداش های جسمانی
۵۷	 (الف) باغ های بهشتی
۵۹	 (ب) سایه ها، قصرها، فرش ها و بالش های بهشتی
۶۰	 (ج) میوه ها، غذاها و شراب های طهور بهشتی
۶۱	 (د) زینت ها و لباس های بهشتی
۶۳	 فصل سوم: وجوه اشتراک پاداش های دنیوی و اخروی
۶۳	 شرایط و موجبات پاداش
۶۳	 (الف) عمل شایسته و نیک
۶۵	 - اعمال صالح پاداش آور
۶۶	 ۱. دعا

۶۸.....	۲. صبر.....
۷۰.....	۳. انفاق.....
۷۲.....	۴. احسان.....
۷۵.....	۵. صله رحم.....
۷۷.....	ب) ایمان.....
۸۳.....	ج) نیت.....
۸۵.....	د) اخلاص.....
۸۷.....	ه) تقوا.....
۹۰.....	تضاعف‌پذیری پاداش.....
۹۱.....	دلایل تضاعف‌پذیری.....
۹۱.....	۱. آیات.....
۹۲.....	الف) آیات عام.....
۱۰۶.....	ب) آیات خاص.....
۱۰۶.....	صدقه.....
۱۰۷.....	انفاق.....
۱۱۴.....	صبر.....
۱۱۶.....	۲. روایات.....
۱۱۶.....	روایات عام.....
۱۲۰.....	روایات خاص.....
۱۲۳.....	حکمت تضاعف‌پذیری.....
۱۲۷.....	فصل چهارم: وجوه افتراق پاداش‌های دنیوی و اخروی.....
۱۲۷.....	واجب بودن پاداش‌های اخروی و واجب نبودن پاداش‌های دنیا.....
۱۲۸.....	دلایل واجب بودن پاداش بر خداوند در آخرت.....
۱۲۸.....	الف) عدل الهی.....
۱۳۳.....	ب) وعده الهی.....

مقدمه

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَّا بِحَوْلِهِ وَدَنَا بِطَوْلِهِ مَا نَبَحَ كُلِّ غَنِيمَةٍ وَفَضَّلَ وَكَاشَفَ كُلِّ عَظِيمَةٍ وَأَزَلَّ أَحْمَدُهُ عَلَى عَوَاطِفِ كَرَمِهِ وَسَوَائِفِ نِعَمِهِ»^۱.

سپاس مخصوص خداوندی است که با قدرتش برتری یافته و با نعمتش به بندگان نزدیک شده است، خداوندی که بخشنده هر سود و امتیاز است و برطرف کننده هر بلا و مصیبتی؛ او را ستایش می‌کنم بر کرم‌های پی در پی و نعمت‌های کامل و فراوانش.

خداوند متعال انسان را خلق کرد تا با تلاش در مسیر بندگی و اطاعت به تکامل و سعادت ابدی برسد و برای این که در این مسیر راحت‌تر قدم بردارد و به انحراف کشیده نشود، کتابی را فرو فرستاد تا راهنمای او باشد؛ نوری که خاموشی ندارد، دریایی که عمق آن درک نشود و راهی که رونده آن گمراه نگردد و جدا کننده حق و باطلی که درخشش برهانش خاموش نگردد.^۲ آری، قرآن را به انسان هدیه کرد تا با بهره‌گیری از معارف عالیه‌اش به سعادت ابدی برسد. یکی از معارف والایی که در قرآن مطرح است و اشتیاق بیشتری در رسیدن به سعادت ابدی در وجود انسان پدید می‌آورد، بشارت‌های زیبای

۱. نهج البلاغه، خطبه ۸۳.

۲. همان، خطبه ۹۸.

زیادی است که در مورد پاداش اعمال نیک آمده است. با دقت در آیات قرآن و کلام معصومین علیهم‌السلام که تفسیر آیات الهی را عهده‌دار هستند، متوجه می‌شویم که شاید علت این که خداوند به مؤمنان وعده ثواب داده است، این باشد که سختی‌های حرکت در مسیر بندگی و اطاعت را که خود جلوه‌های مختلفی دارد، راحت‌تر و با انگیزه بیشتری طی کنند؛ هم‌چنان که انسان‌ها وقتی کار نیکی انجام می‌دهند، اگر مورد تشویق قرار گیرند و اثر خوب کار خود را مشاهده کنند، برای انجام دوباره چنین کاری بیشتر رغبت پیدا می‌کنند و اگر در این مسیر با سختی‌هایی هم روبه‌رو شوند، به راحتی آن‌ها را پشت سر می‌گذارند.

اگرچه در ضمن تحقیقات گسترده مربوط به معاد به نمونه‌هایی از پاداش های دنیوی و اخروی که به مؤمنان وعده داده شده، اشاره شده است اما تا کنون به طور مستقل و جزئی در رابطه با وجوه اشتراک و افتراق بین این پاداش‌ها کتاب و رساله‌ای نگاشته نشده است. لذا با توجه به تأثیرگذاری این بحث در تثبیت و بلکه در اثبات باور معاد، در این نوشتار در پی آن هستیم تا به بررسی مقایسه‌ای بین پاداش های دنیوی و اخروی پرداخته و بعضی وجوه اشتراک این پاداش‌ها، از جمله شرایط و موجبات و تضاعف‌پذیری پاداش را با استناد به آیات کریمه قرآن اثبات نموده و در ادامه نیز به بررسی بعضی وجوه افتراق آن‌ها، از جمله برتری داشتن پاداش های اخروی، از جنبه‌های مختلف بر پاداش های دنیوی از دیدگاه قرآن بپردازیم.

امید است به فضل الهی، این نوشتار هرچند کوتاه، مورد استفاده جامعه علمی و همه کسانی که در پی به دست آوردن معارف بیشتری از کلام وحی هستند، قرار گرفته و زمینه برداشتن قدم‌های محکم‌تر در این راه فراهم شود، و

همچنین انگیزه بیشتری را در راه اطاعت و بندگی در وجود ما ایجاد کند.
 در پایان از همه کسانی که در نشر این اثر، اینجانب را یاری کردند سپاسگزارم
 به ویژه اساتید بزرگوار جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر سید حسین
 شفیعی دارابی و معاون پژوهشی جامعه الزهرا علیها السلام دکتر علیرضا اسعدی؛ امید
 است در سایه الطاف بی کران الهی و در سایه توجهات حضرت ولی عصر علیه السلام
 بیش از پیش موفق و سربلند باشند.

وَمِنْ اللَّهِ التَّوْفِيقَ وَعَلَيْهِ التَّكْلَانِ

فرزانه سبحانی چگنی

پاییز ۹۹

www.ketab.ir